

Тунік Н., Левченко Н., викладачі,
«Коростишівський педагогічний
фаховий коледж імені І.Я.Франка»,
Житомирської обласної ради

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА

Підвищення якості фахової передвищої освіти є однією з найбільш актуальних проблем сьогодення. Розв'язання цієї проблеми безпосередньо пов'язано з підготовкою кваліфікованих фахівців для ринкової економіки.

Сьогодні найважливішими вимогами ринку праці є здатність до системного мислення, до впровадження інноваційних технологій навчання та виховання студентів у сучасних умовах, здатність трансформувати інформацію в нові знання і знаходити їм практичне використання. У зв'язку з цим підвищується роль закладів фахової передвищої освіти у підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних до професійної мобільності. Потребують переосмислення основні функції системи освіти з урахуванням нових вимог, які випливають з логіки становлення ринкових відносин. Розглядаючи сучасний контекст освітньої діяльності студентів в оволодінні ними системними, інструментальними, соціальноособистісними і спеціальними знаннями та вміннями, доцільно виокремити компетентнісний підхід.

Компетентнісний підхід активно досліджувався у вітчизняному і зарубіжному науково-педагогічному просторі. Загальні теоретичні положення щодо реалізації компетентнісного підходу в освіті розглядаються у роботах Н. Бібік, О. Бондаревської, І. Єрмакова, І. Зимньої, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, В. Серікова, Л. Сохаль, О. Сухомлинської, Л. Хоружої, А. Хуторського.

Методологічною основою сучасних досліджень із професійної освіти є компетентнісний підхід, який у «Національному освітньому глосарії: вища освіта» дефіновано так: «Підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі у термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу» [4, с. 31].

Компетентність – певна сума знань в особи, яка дозволяє їй міркувати про що-небудь, висловлювати переконливу, авторитетну думку [1].

Зязюн вважає компетентність високим рівнем умілості, звичкою, способом життєдіяльності, уявним показником саморозвитку особистості [2, с. 17-18].

Компетентність – це особистісна якість, характеристика людини. Це її знання, вміння, навички, обізнаність, умілість у певному колі питань, а звідси впливає – досвід практичного використання знань. Ключові компетенції

сприяють успіху, розвитку якості суспільних інститутів, співвідносяться з різними сферами життя.

Українські педагоги та науковці пропонують перелік компетентностей у таких галузях:

- економічній – це підприємливість, відповідальність, дисциплінованість, культура праці;

- комунікативній – це толерантність, сприйняття плюралізму, вміння цивілізовано відстоювати свої переконання перед опонентами;

- повсякденного життя – це повага до інших, навички та вміння співіснування у соціумі, готовність прийти на допомогу, турбота про дотримання загальнолюдського етикету;

- правовій – це усвідомлення потреби та необхідності в дотриманні вимог законів та інших нормативних актів, визнання рівності всіх людей, повага до свободи, відкритість і правова культура;

- політичній – це активність і мобільність, громадянська активність, повага до рішення більшості, турбота про справи громади, політична культура;

- організаційній – це раціональне врядування (самоврядування), ефективність менеджменту та самоменеджменту, ощадливе використання часу та інших власних ресурсів;

- технологічній – це вмиле використання технічних засобів, раціональне співіснування з техносферою та критичне ставлення до неї;

- екологічній – це знання законів екології, гармонійне співіснування з довкіллям, збереження біосфери [3, с. 37–38].

Компетентність ґрунтується на знаннях і вміннях, але ними не вичерпується, обов'язково охоплюючи особистісне ставлення до них людини, а також її досвід, який дає змогу ці знання «вплести» в те, що вона вже знала, та її спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати. Таким чином, кожна компетентність побудована на поєднанні пізнавальних ставлень і практичних навичок, знань і вмінь, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Компетентнісний підхід тісно пов'язаний із такими підходами до навчання:

- особистісно-орієнтований (оскільки потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі для «всіх» на суб'єктивні надбання одного студента, що їх можна виміряти);

- діяльнісний (тому що може бути реалізований тільки в діяльності, тобто в процесі виконання конкретним студентом певного комплексу дій).

Перспективність компетентнісного підходу полягає в тому, що він передбачає високу готовність випускника вузу до успішної діяльності.

Компетентнісно-кваліфікаційний підхід включає в себе кваліфікацію основних компетентностей. До цієї кваліфікації належить міжособистісна, міжкультурна, соціальна компетенції. Ці компетенції озброюють особистість

для повноцінної участі у громадському житті, а також до активної участі у соціумі, який вимагає людину бути здоровою. Тому основна компетентність, яка використовується на заняттях фізичного виховання, у поза аудиторній роботі, у заходах протягом робочого дня – є здоров'язберігаюча компетентність.

Здоров'язберігаюча компетентність ґрунтується, зокрема, на особистісно-орієнтованому підході. Реалізація особистісно-орієнтованого підходу на заняттях фізичного виховання і в позааудиторних формах включає такі завдання:

- 1.Формування мотивації на самовдосконалення.

- 2.Забезпечення раціонального формування індивідуального фонду рухових умінь і навичок, необхідних у житті.

- 3.Формування успішної особистості через технології саморозвитку.

- 4.Створення методичної бази для модернізації навчального процесу.

Заняття і робота на занятті в наш час не можуть існувати без наукового обґрунтування того чи іншого завдання, яке викладач ставить перед студентами і собою, без методичної підтримки. Тому великої уваги приділяємо методичній, науковій роботі, що дає змогу урізноманітнити заняття, зробити його цікавішим, потрібним.

Компетентнісний підхід до реалізації навчально-виховного процесу через взаємодію викладача та студента реалізуємо на заняттях фізичного виховання з використанням індивідуально-орієнтованої технології, які характеризують особистість педагога, особистість студента, взаємодії особистостей. Технологія враховує розумовий розвиток, віковий період, індивідуальність і формує культура пошуку, культуру праці, захопленість, дослідницький стиль, впевненість і самостійність.

На практиці залежно від теми застосовуємо різні типи занять: інноваційні, заняття-змагання, інтегровані, заняття-практикум, комплексні.

З інтересом сприймаються заняття-змагання, заняття-практикуми, на яких студенти отримують не тільки спрямоване навантаження, а ще й наукове, методичне обґрунтування.

На сучасному етапі розвитку суспільства заняття виходить на новий рівень, який надає можливість викладачу ефективніше, ретельніше, якісніше справжувати новітні технології, застосовувати методичні розробки, а студенту глибше сприймати сутність предмета, його різноманітність, користь, необхідність.

Реалізуючи на заняттях фізичного виховання напрацювання з нашої теми, акцентуємо увагу на спектрі методів організації роботи студентів на занятті, серед яких використовуємо такі: індивідуальний, поточний, фронтальний, позмінний, коловий і груповий.

Майстерність викладача на заняттях проявляється головним чином у вдалому володінні методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки та передового педагогічного досвіду,

раціональному керівництві пізнавально-практичної діяльності студентів, їхнім інтелектуальним розвитком.

Залежно від поставленої мети і завдань заняття добираються варіанти організації роботи групи за допомогою інтерактивних методів навчання.

Використовуємо варіанти організації роботи в групах:

- робота в парах – використовується для досягнення будь-якої дидактичної мети, що сприяє розвитку навичок спілкування, вміння самостійно виконувати практичні вправи, здійснювати взаємонавчання і надавати взаємодопомогу;

- «учуся навчаючи» - використовується під час повторення вивченого; для забезпечення роботи необхідно підготувати картки завдання, роздати картки по станціях, забезпечити допомогу учнів одне одному, з наступним аналізом виконання вправ і роботою над помилками.

Впроваджуємо варіанти організації роботи фронтально:

- «мікрофон» - надання можливості кожному сказати щось швидко, відповідаючи на поставлене запитання, відповіді при цьому не коментуються і не оцінюються, після висловлення думок зробити висновок;

- «мозковий штурм» - це такий метод розв'язання проблеми, коли всі учасники розмірковують над однією проблемою; застосовується, коли необхідно розв'язати проблему, наприклад, пояснити причину невдалого виконання вправи;

- «незавершена справа» - викладач показує вправу або комбінацію вправ і пропонує студентам завершити її.

Широко використовуємо варіанти проектної діяльності:

- «у світі цікавого» - використовується з метою пошуків навчального матеріалу і полягає у добиранні запитань, відповіді можна знайти в різних джерелах інформації; підсумки роботи підбиваються у вигляді коротких повідомлень (теоретико-методичні знання, історія фізичного виховання, між предметні зв'язки, цікаві факти, засади здорового способу життя), оформлення стіннівок;

- «Я - вчитель» - використовується для активізації діяльності студентів на заняттях фізичної культури, де вони виконують функцію вчителя; застосовується у будь-якій частині заняття залежно від поставленої мети і завдань під час повторення навчального матеріалу.

Такі заняття потрібні, бо вони нові, незвичайні. Студенти на таких заняттях займаються з ентузіазмом, в них підвищується тонус, бажання, настрої. Загалом – вищою є віддача і результати заняття.

Визначаючи перспективи, зауважимо, що назріла потреба запровадження компетентнісного підходу до підготовки фахівців економічного та технічного профілю, підсилює актуальність подальших теоретичних розробок проблеми компетентностей, осмислення їх структури, змісту, ролі у навчанні і вихованні. Важливими є також спроби визначення переліків компетентностей у рамках економічного та технічного профілю предметів і будь-які спроби реалізації цього підходу в практиці навчання.

Отже, компетентнісний підхід до реалізації навчально-виховного процесу через взаємодію викладача та студента виражається в здатності аналізувати та правильно оцінювати ситуацію, що склалась і умінні знайти потрібне рішення, щоб досягнути найкращих результатів у професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови: словник довідник/ Уклад.і голов.ред. В.Т. Бусел – Київ – Ірпінь: Перун – 2001.
2. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / І.А. Зязюн // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи:[монографія]. – К.; Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10–18.
3. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003.– С. 13–39.
4. Національний освітній глосарій: вища освіта / [авт.-уклад.: І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш та ін. ; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя]. – К. : Плеяди, 2011. – 100 с.
5. Удалова О.Ю., Ївженко Ю. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах модернізації освітнього процесу/ Формування компетентного фахівця в інноваційному освітньому середовищі України: Збірник матеріалів конференції, 2021. С.73-75